

Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філологічного факультету

Пилипчук С.М. _____

«_30_»_серпня_2018_року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська мова в середній школі

галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>014 Середня освіта</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>Українська мова і література</u> (назва спеціалізації)
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма **Українська мова в середній школі** для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта. спеціалізації Українська мова і література „30” серпня, 2018 року – 11 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
Доцент, кандидат філологічних наук **Сокіл-Клепар Наталія Василівна**.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри української мови імені професора Івана Ковалика

Протокол від. “_30_”_серпня_2018_ року № _1_

Завідувач кафедри _Купчинська З.О._

_____ (_Купчинська З.О._)
(підпис) (прізвище

та ініціали)

“_30_”_серпня_2018_ року

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від. “_30_”_серпня_2018_ року № _1_

“_30_”_серпня_2018_ року Голова _____ (_Пилипчук С.М. _)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність 014 Середня освіта	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціалізація: Українська мова і література	Перший магістр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		<i>Семестр 1-й</i>	
(назва)			
Загальна кількість годин – 120		<i>Лекції 16 год.</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній рівень: магістр	<i>Практичні заняття</i>	
		32 год.	
		<i>Самостійні</i>	
		72 год.	
		УНДЗ	
		Вид контролю: залік	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів з особливостями вивчення української мови у середній школі; з історією української мови як предмета в середній школі; репрезентувати вагомі здобутки вчених у царині лінгвістики; представити традиційні та інноваційні підходи у вивченні окремих розділів мовознавства.

Завдання: виробити у студентів уміння креативно підбирати матеріал для уроків української мови; критично аналізувати тексти для письмових і усних видів робіт з

української мови; навчити поєднувати традиційні й інноваційні методи у навчанні української мови.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

завдання курсу «Українська мова в середній школі»;
загальнодидактичні принципи навчання української мови у середній школі;
форми навчання української мови у середній школі;
історію формування дисципліни «Українська мова»;
основні відомості про постатей, що стимулювали розвиток української мови в школі.

вміти:

підбирати креативний матеріал для уроку української мови;
вдало використовувати вербальні засоби для гармонійного спілкування в межах навчальної діяльності та формування мовної компетентності учня;
застосовувати інноваційні та традиційні методи вивчення конкретних розділів лінгвістики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Українська мова як навчальна дисципліна в середніх закладах освіти. Зміст і побудова курсу «Українська мова в середній школі». Сучасні виклики освіти та їх роль у викладанні української мови в середній школі.

Тема 2. Вивчення української мови: ретроспективна візія (витоки навчання з часів Київської Русі, братські школи, поява українських граматик, лексиконів як стимул до вивчення рідної мови, школи початку ХХ ст., їх роль у пропагуванні української мови).

Тема 3. Вагомі постаті та їхні погляди на вивчення української мови у середній школі (І. Огієнко, В. Сухомлинський, А. Макаренко, О. Біляєв, Г. Ващенко, М. Пентилюк, О. Горошкіна та ін.).

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Формування мовної особистості на уроках української мови (мовленнєва поведінка учнів, потреба та здатність комунікувати, підбір вербальних засобів для гармонійного спілкування в межах навчальної діяльності).

Тема 2. Креативний та критичний підходи до вивчення української мови на уроках у середній школі (аналіз нестандартних засобів засвоєння лексики, фонетики, граматики у школі; елементи мовної гри як засобу досягнення позитивних емоцій, впровадження дослідницьких проєктів; вміння використовувати такі мисленнєві операції, як аналіз, синтез, оцінка; ефективно здійснювати пошук нового матеріалу та оцінювати факти; будувати власні висловлювання).

Тема 3. Розвиток комунікативно-когнітивних особливостей на уроках української мови (орієнтування на мовлення, застосування ситуативних завдань, робота з текстом, створення мовленнєвих ситуацій, розвиток мотивації висловлювань та їх мовного вдосконалення; інтегрування навчального матеріалу для цілісного пізнання довкілля; використання етнокультурних, лінгвокультурних елементів у вивченні української мови).

Змістовий модуль 3.

Тема 1. Інноваційність vs традиційність на уроках із фонетики, лексикології, фразеології, словотвору, морфології, синтаксису (нестандартні уроки, індивідуальна робота, факультативи за вибором учнів (поглиблюють знання), проблемне навчання, запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки, науковий експеримент при вивченні нового матеріалу, застосування мультимедійних технологій тощо).

Тема 2. Лінгвістичний аналіз текстів (для написання диктантів, переказів та інших видів робіт).

4. Структура навчальної дисципліни (українська мова в середній школі).

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Денна форма			
		л	п	інд	с р с
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Українська мова як навчальна дисципліна в середніх закладах освіти. Зміст і побудова курсу «Українська мова в середній школі». Сучасні виклики освіти та їх роль у викладанні української мови в середній школі	2	2	4		
Тема 2. Вивчення української мови: ретроспективна візія (витоки навчання з часів Київської Русі, братські школи, поява українських	2	2	5		

граматик, лексиконів як стимул до вивчення рідної мови, школи початку ХХ ст., їх роль у пропагуванні української мови).					
Тема 3. Вагомі постаті та їхні погляди на вивчення української мови у середній школі (І. Огієнко, В. Сухомлинський, А. Макаренко, О. Біляєв, Г. Ващенко, М. Пентилюк, О. Горошкіна та ін.).	2	2	4		
Разом – змістовий модуль 1	6	6	13		

Змістовий модуль 2.					
Тема 1. Формування мовної особистості на уроках української мови (мовленнєва поведінка учнів, потреба та здатність комунікувати, підбір вербальних засобів для гармонійного спілкування в межах навчальної діяльності).	2	4			
Тема 2. Креативний та критичний підходи до вивчення української мови на уроках у середній школі (аналіз нестандартних засобів засвоєння лексики, фонетики, граматики у школі; елементи мовної гри як засобу досягнення позитивних емоцій, впровадження дослідницьких проєктів; вміння використовувати такі мисленнєві операції, як аналіз, синтез, оцінка; ефективно здійснювати пошук нового матеріалу та оцінювати факти; будувати власні висловлювання).	2	4			
Тема 3. Розвиток комунікативно-когнітивних особливостей на уроках української мови (орієнтування на мовлення, застосування ситуативних завдань, робота з текстом, створення мовленнєвих ситуацій, розвиток мотивації висловлювань, та їх мовного вдосконалення; інтегрування навчального матеріалу для цілісного пізнання довкілля; використання етнокультурних, лінгвокультурних елементів у вивченні української	2	4			

мови).					
Разом – змістовий модуль 2	6	12			

Змістовий модуль 3.					
Тема 1. Інноваційність vs традиційність на уроках української мови (нестандартні уроки, індивідуальна робота, факультативи за вибором учнів(поглиблюють знання), проблемне навчання, запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки, науковий експеримент при вивченні нового матеріалу, застосування мультимедійних технологій тощо).	2	4			
Тема 2. Лінгвістичний аналіз текстів (для написання диктантів, переказів та інших видів робіт).	2	3			
Разом – змістовий модуль 3	4	7			
Усього годин	16	32			

5. Тематика практичних занять

1. Українська мова як навчальна дисципліна в середніх закладах освіти. Зміст і побудова курсу «Українська мова в середній школі». Сучасні виклики освіти та їх роль у викладанні української мови в середній школі (4 год.).
2. Вивчення української мови: ретроспективна візія (витоки навчання з часів Київської Русі, братські школи, поява українських граматик, лексиконів як стимул до вивчення рідної мови, школи початку ХХ ст., їх роль у пропагуванні української мови) (4 год.).
3. Вагомі постаті та їхні погляди на вивчення української мови у середній школі (І. Огієнко, В. Сухомлинський, А. Макаренко, О. Біляєв, Г. Ващенко, М. Пентилюк, О. Горошкіна та ін.) (4 год.).
4. Формування мовної особистості на уроках української мови (мовленнєва поведінка учнів, потреба та здатність комунікувати, підбір вербальних засобів для гармонійного спілкування в межах навчальної діяльності) (4 год.).
5. Креативний та критичний підходи до вивчення української мови на уроках у середній школі (аналіз нестандартних засобів засвоєння лексики, фонетики, граматики у школі;

елементи мовної гри як засобу досягнення позитивних емоцій, впровадження дослідницьких проєктів; вміння використовувати такі мисленнєві операції, як аналіз, синтез, оцінка; ефективно здійснювати пошук нового матеріалу та оцінювати факти; будувати власні висловлювання) (4 год.).

6. Розвиток комунікативно-когнітивних особливостей на уроках української мови (орієнтування на мовлення, застосування ситуативних завдань, робота з текстом, створення мовленнєвих ситуацій, розвиток мотивації висловлювань, та їх мовного вдосконалення; інтегрування навчального матеріалу для цілісного пізнання довкілля; використання етнокультурних, лінгвокультурних елементів у вивченні української мови) (4 год.).
7. Інноваційність vs традиційність на уроках української мови (нестандартні уроки, індивідуальна робота, факультативи за вибором учнів поглиблюють знання), проблемне навчання, запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки, науковий експеримент при вивченні нового матеріалу, застосування мультимедійних технологій тощо) (4 год.).
8. Лінгвістичний аналіз текстів (для написання диктантів, переказів та інших видів робіт) (4 год.).

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Написання уроку із застосуванням конкретного методу й підходу.	5
2.	Підготовка реферату про одну з відомих постатей в діаспорі, що активізувала розвій української мови як предмета в середній школі.	4
	Всього	9

7. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Розподіл балів, які отримують студенти для заліку

Поточне тестування та самостійна робота	Підсумк овий	Сума
---	-----------------	------

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			тест (залік)	100
T.1	T.2	T.3	T.1	T.2	T.3	T.1		T.2		
5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	10 б.		10 б.	50	

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою
(для екзаменів і заліків)

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Експериментальна оцінка, диференційованого заліку	оцінка з	Залік
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81 – 89	4	Дуже добре	
C	71 – 80		Добре	
D	61 – 70	3	Задовільно	
E	51 – 60		Достатньо	

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

Рекомендована література

Базова

Біляєв О.М. Лінгводидактика рідної мови. – К., 2005.

Вукіна Н. В. Критичне мислення : як цього навчати / Н. В. Вукіна, Н. П. Дементієвська. – Х. : “Основа”, 2007. – 108 с.

Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер; [наук. ред., передм. О. І. Пометун]. – К. : Пляда, 2006. – 220 с.

Мацько Л. Українська мова в освітньому просторі.– К.: Видавництво НПУ ім. Драгоманова, 2009.

Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах /За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.

Пентиліюк М. І, Окуневич Т. Г. Сучасний урок української мови. –Харків: Основа, 2007.

Пентиліюк М. І., Горошкіна О. М., Нікітіна А. В. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови // Українська мова і література в школі.– 2006. –№1. – С. 15-20.

Пентиліюк М.І., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови в таблицях і схемах. – К., 2010.

Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект) : навч. посібник для студ. філол. фак-тів вузів / К.М.Плиско; Ред. А.Х.Балабуха. – Харків : Основа, 1995.

Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007.

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С.К., 2005.

Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури. – Суми, 2005.

Ющук І. Роздум про мету викладання рідної мови в школі / І. Ющук // Дивослово. – 2004. – № 9. – С. 11.

Технологія сучасного уроку рідної мови / [Н. Б. Голуб, Л. М. Дяченко, Н. М. Остапенко, В. В. Шляхова]; за ред. Н. М. Остапенко. – Черкаси : Відлуння, 2001. – 128 с.

Формування критичного мислення на уроках мови : монографія / В. Ф. Дороз, Л. Я. Романова, О. Б. Ярова, В. А. Нищета, Г. А. Удовиченко; передмова К. О. Баханова [за заг. ред. В. Ф. Дороз]. – К. : “Освіта України”, 2008. – 336 с.

Додаткова:

Бакум З. Навчання української мови в старшій школі: реалії та перспективи // Рідна школа. – 2010. – № 7-8. – С. 57-60.

Белкіна О.В. Критичне мислення вчителя як передумова його розвитку в учнів // Формування гуманістичного світогляду вчителя : Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. – К.: Наук. світ, 2001. – С.80–84.

Белкіна О.В. Педагогічні умови ефективного формування критичного мислення школярів // Проблеми педагогічних технологій : Збірник наукових праць. – Луцьк: Волинський Академічний Дім, 2004
Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. – Вид 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.

***Варзацька Л.* Загальнонавчальні вміння в системі компетентнісної мовної освіти / Лариса Варзацька // Дивослово. – 2014. – № 4. – С. 11–17.**

Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997.

Державний стандарт базової і повної освіти // Дивослово. – 2004. – №3. – С. 76-81.

Донченко Т. Мовленнєвий розвиток як науково-методична проблема / Т. Донченко // Дивослово. – 2006. – № 5. – С. 2–5.

Кузнецова Г. Інтерактивний методичний колоквиум як засіб формування вчителі-словесника // Дивослово. – 2005. – № 11.

Лавриненко О. Л. Структурно-функціональні особливості мовної особистості студентів: автореф. дис. ... канд. психол. наук ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки / О. Л. Лавриненко. – Луцьк, 2011. – 19 с.

Мороз О. Формування мовної особистості учня засобами літератури / О. Мороз // Нова пед. думка. – 2008. – № 2. – С. 66–68.

Паливода Т. Інтерактивні завдання як один із прийомів компетентнісного осмислення складних речень // Дивослово. – 2017. – №3.

Пентиліюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості євроінтеграційному контексті // Українська мова література школі. – 2010. – № 2.

Пентиліюк М. Формування мовної особистості учня — важлива проблема сучасної лінгводидактики / М. Пентиліюк // Проблеми формування мовної особистості учнів середніх загальноосвітніх закладів: зб. наук. праць. – Рівне: РЕГІ, 2006. – С. 29 – 34.

Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс: монографія / Н. В. Петлюченко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – Одеса : Астропринт, 2009. – 458 с.

Проценко С. Формування самоосвітньої компетентності учнів на уроках української мови і літератури // Дивослово. – 2017. – №3.

Савченко О. Я. «Від людини освіченої – до людини культури». Ціннісні орієнтації загальноосвітньої підготовки учнів / О. Я. Савченко // Рідна школа. – 1996. – № 5–6. – С. 3–4.

Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. ; за ред. М. І. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2015.

Фасоля А. Діяльнісна основа навчання. Особистісно-орієнтований урок // Дивослово. – 2006. – № 6 -7.

Інформаційні ресурси

<http://www.osvita.org.ua> – освітній портал

<http://ostriv.in.ua/> - всеукраїнській освітній портал